

10. Winnicka A. Wartosci referencyjnych podstawowych badan laboratoryjnych w weterynarii / A. Winnicka // Wydawnictwo SGGM. – Warszawa. – 2011. – 123 p.

Стаття надійшла до редакції 2.10.2015

УДК 619:616.98

Фаріонік Т. В., к. вет. н., доцент, **Блащук В. В.**, к. с.-г. н. ©

Вінницький національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ ДІАГНОСТИКИ ТУБЕРКУЛЬОЗУ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Проведено моніторинг туберкуліно-діагностичних досліджень та бактеріовиділення збудника туберкульозу від позитивно реагуючих тварин.

Встановлено, що позитивні реакції на туберкулін тварин не завжди підтверджуються бактеріологічним методом. Так, із 48266 діагностично забитих тварин діагноз бактеріологічним методом підтверджений лише 1,7 % випадків.

Пропонується удосконалити прижиттєвий метод діагностики туберкульозу великої рогатої худоби.

Ключові слова: туберкуліно-діагностичні та бактеріологічні дослідження, алергічні реакції, патологічні зміни, діагностика.

УДК 619:616.98

Фарионик Т. В., к. вет. н., доцент, **Блащук В. В.**, к. с.-х. н.

Вінницький національний аграрний університет

ПРОБЛЕМЫ ДИАГНОСТИКИ ТУБЕРКУЛЕЗА КРУПНОГО РОГАТОГО СКОТА В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Проведен мониторинг туберкулинодиагностики диагностических исследований и бактериовыделения возбудителя туберкулеза от положительно реагирующих животных.

Установлено, что положительно реагирующие животные на туберкулин не всегда подтверждаются бактериологическим методом.

Так с 48 266 диагностичнозабитых животных диагноз бактериологическим методом подтвержден лишь 1,7% случаев.

Предлагается усовершенствовать прижизненный метод диагностики туберкулеза крупного рогатого скота.

Ключевые слова: туберкулинодиагностики, диагностические и бактериологические исследования, аллергические реакции, патологические изменения, диагностика.

UDC 619:616.98

Farionik T. V., Blashchuk V. V.

Vinnitsa National Agrarian University

PROBLEM DIAGNOSIS OF TUBERCULOSIS IN MODERN CONDITIONS

Monitoring and diagnostic tuberculin research bacteria and the causative agent of tuberculosis of positively reacting animals.

It positively vibrant animals to tuberculin is not always confirmed by bacteriological method. So with 48 266 animals bacteriological diagnosis is confirmed by only 1.7% of cases.

A method to improve the lifetime diagnosis of bovine tuberculosis.

Keywords: tuberculin, diagnostic and bacteriological research, allergic reactions, pathological changes, diagnos.

Туберкульоз – інфекційне хронічне захворювання тварин, птахів і людини, яке характеризується утворенням у різних органах типових безсудинних вузликів (туберкул) з наявністю сирнистого розпаду.

Збудник – бактерії з роду *Mycobacterium*, до якого входять 48 самостійних видів і підвидів. Захворювання у тварин викликають мікобактерії туберкульозу видів *Mycobacterium bovis*, *Mycobacterium tuberculosis* і *Mycobacterium avium*.

Головними заходами при оздоровленні неблагополучних щодо туберкульозу господарств є: своєчасне виявлення і вилучення з гурту хворих тварин; негайний забій тварин, хворих на туберкульоз; знищення збудника туберкульозу в навколишньому середовищі; вирощування здорового молодняку для заміни неблагополучного поголів'я; знешкодження збудника туберкульозу в молоці та гноївці, одержаних від хворих та таких, що викликають підозру, тварин, а також у тваринницьких приміщеннях та в інших місцях їх утримання.

Основними методами діагностики туберкульозу є:

- а) життєвий - клінічний огляд, внутрішньошкірна туберкулінова проба;
- б) посмертний - патологоанатомічне та бактеріологічне дослідження [1].

Для прижиттєвої діагностики туберкульозу у тварин основним є алергічний метод досліджень [1–4]. У деяких хворих на туберкульоз тварин туберкулінові реакції можуть бути відсутні [5–6].

Боротьба з туберкульозом тварин ґрунтується на одночасному виконанні організаційно-господарських і спеціальних заходів.

Метою досліджень було проаналізувати існуючі методи діагностики туберкульозу великої рогатої худоби.

Результати досліджень. Були проаналізовані результати виявлення позитивно реагуючих тварин при туберкулінодіагностиці в Україні за період 2001-2009 рр.

Результати наведені в табл. 1. Як видно з результатів досліджень, найбільше забито великої рогатої худоби (12325 гол.), яка реагувала на туберкулін, в 2001 році, а бактеріологічним методом діагноз підтверджений лише в 2% випадків.

Слід зазначити, що, починаючи з 2003 року, поголів'я великої рогатої худоби почало зменшуватись. Протягом 2002 року забито реагуючої худоби на туберкулін 8746 голів, але бактеріологічним методом виявлено лише у 164 випадках, тобто бактеріологічним методом діагноз підтверджений в 1,9% від забитих тварин, що реагували позитивно на туберкулін.

Аналізуючи результати табл.1, слід зазначити, що підтвердження бактеріологічним методом діагнозу на туберкульоз від діагностично забитих тварин при позитивних реакціях на туберкулін в процесі туберкулінодіагностики по роках досліджень змінювалася від від 0,85 до 2,8%.

Таким чином, за період спостережень було забито реагуючої худоби 48266 голів, де бактеріологічним методом діагноз в середньому був підтверджений лише в 1,7% від забитих тварин, що реагували позитивно при проведенні туберкулінодіагностики.

Під час аналізу результатів санітарної експертизи туш та органів тварин, які позитивно реагують на туберкулін, в областях України на 01.10.2008 р. встановлено, що в останні роки у благополучних щодо туберкульозу господарствах спостерігається виділення реагуючих на туберкулін тварин, а при забої і ветеринарно-санітарній експертизі туш та органів характерних для туберкульозу патологічних змін не спостерігається.

Таблиця 1

Результати виявлення позитивно реагуючих тварин при туберкулінодіагностиці в Україні за період 2001-2009 рр.

Період досліджень (роки)	Наявність ВРХ на початок року (тис. гол.)	Виявлено позитивно реагуючих (гол.)	Забито реагуючої худоби (гол.) ¹	Виділено культур від забитих тварин			% підтвердження діагнозу забитих тварин
				<i>M. tuberculosis</i>	<i>M. bovis</i>	<i>M. avium</i>	
2001	9421,1	11 367	12 325	12	210	26	2,0
2002	9108,4	7 076	8 746	0	131	33	1,9
2003	7712,1	6 043	7 322	1	53	5	0,8
2004	6902,9	6 889	4 663	0	126	0	2,7
2005	6514,1	7 388	5 853	29	66	1	1,6
2006	6175,4	6 342	3 638	0	97	0	2,6
2007	5079,0	2 718	2 736	0	78	0	2,8
2008	4917,6	1 848	1 646	0	40	0	2,4
2009	4823,7	1 315	1 337	0	12	1	0,9
Всього	X	48986	48266	42	713	66	1,7

Таблиця 2

Результати санітарної експертизи туш та органів тварин позитивно реагуючих на туберкулін в областях України на 01.10.2008 р.

Області	Досліджено алергічно голів	Виділено реагуючих		Виявлено туш з пат. змінами на конвеєрі м'ясокомбінат "Сигнал" гол./госп	Діагностичний забій та його результати	
		Всього голів	в т.ч. корів		Кількість голів	Виявлено з пат. змінами голів
АР Крим	96437	0	0	-	0	-
Вінницька	190143	655	407	-	174	-
Волинська	266944	15	15	-	5	-
Дніпропетровська	82029	24	18	-	8	-
Донецька	108974	48	46	-	62	-
Житомирська	178877	152	147	-	141	12
Закарпатська	154043	0	0	-	0	-
Запорізька	136824	7	2	-	7	-
Івана-Франківська	26385	0	0	-	0	-
Київська	174506	153	121	-	138	-
Кіровоградська	65862	16	8	-	14	-
Луганська	124334	88	85	-	83	-
Львівська	36358	0	0	-	0	-
Миколаївська	47279	7	7	-	2	-
Одеська	119237	120	87	-	120	-
Полтавська	341692	28	23	-	16	-
Рівненська	67688	40	34	-	40	-
Сумська	166398	204	136	-	51	-
Тернопільська	55332	37	29	-	34	-
Харківська	246130	152	137	-	98	-
Херсонська	151006	72	68	-	42	-
Хмельницька	239100	103	88	-	103	-
Черкаська	206870	604	514	-	493	22
Чернівецька	24070	5	4	-	5	-
Чернігівська	257930	132	116	-	130	-
Всього:	3564448	2662	2092	-	1766	34

Примітка: виділено лише одну культуру при дослідженні патологічного матеріалу бактеріологічним методом.

Результати досліджень комплексної діагностики туберкульозу великої рогатої худоби в областях України на 01.10.2008р. наведені в таблиці 2.

Як видно з результатів табл.2, що було досліджено алергічною пробою 3564448 гол., а виділено реагуючих 2662 гол., у тому числі 2092 корів. Тварини, які реагували позитивно на туберкулін, були піддані діагностичному забою в кількості 1766 гол.

У результаті проведення ветеринарно - санітарної експертизи виявлено патологоанатомічні зміни лише у 34 голів, що складає 1,9% від діагностично забитих тварин. Слід зазначити, що при діагностичному забої 141 голови в Житомирській області було виявлено патологоанатомічні зміни лише в 12 випадках.

Таким чином, рішення про безпечність тваринницької сировини можна прийняти після бактеріологічних досліджень.

Висновки. В останні роки у благополучних щодо туберкульозу господарствах спостерігається виділення тварин, які реагують на туберкулін, а при забої і ветеринарно - санітарній експертизі туш та органів, характерних для туберкульозу, патологічних змін не спостерігається.

Результати прижиттєвої алергічної діагностики не підтверджуються бактеріологічними методами у 97-98% випадків і туберкулінодіагностичний тест не може служити діагностичним методом.

Література

1. Наказ №316 від 03.09.2009 Про затвердження Інструкції з профілактики та боротьби з туберкульозом тварин
2. Кассіч Ю., Завгородній А., Павленко М. Ретроспективні результати визначення природи реакцій на туберкулін у великої рогатої худоби дослідного господарства "Асканія Нова" // Ветеринарна медицина України.-1999.- №3.- С. 20.
3. Кассіч Ю., Бабкін В., Завгородній А.. Коли ж виникають реакції на туберкулін у великої рогатої худоби, щепленої мікобактеріями? / Ветеринарна медицина України. – 1999.-№8.- С. 26.
4. Методичні рекомендації з визначення природи реакцій на туберкулін у великої рогатої худоби господарств, благополучних щодо туберкульозу, і встановлення видової належності культур мікобактерій / Кассіч Ю. Я., Бабкін А. Ф., Завгородній А. І., Горжеев В. М., Борзяк А. Т., Павленко М. С., Манченко В. М. // Вет.медицина України.- 1997.- №2.- С. 32-38.
5. Lepper A., Pearson C., Ontteridge P. Assesmrnt of the bentonite flocculation test for detecting tuberculosis in cattle // Anst,vet.J. – 1973 – 49.– 10.– 445 p.
6. Gaget G., 1977 – цитується по книзі: Туберкулез животных и меры борьбы с ним / Под ред Ю. Я. Кассича.-Киев, 1990.-256 с.
7. Щуревский В. Е., Плотников Э. С. О научных основах борьбы с туберкулезом // Ветеринария .-1984.-№ 10.- С. 2-13.
8. Поддубский И. В. Аллергия и реактивность организма крупного рогатого скота // Достижения ветеринарной науки.- М., 1966.- С.56-72.
9. Кузнецов Н. А. Оценка и прогнозирование эпизоотической ситуации по туберкулезу крупного рогатого скота по результатам аллергической диагностики, методы и средства ее совершенствования: Автореф. дис...канд.вет.наук: 16.00.03 – Минск, 2000.-19 с.

Стаття надійшла до редакції 15.09.2015